

(ryc. 1). Możliwość korzystania przez wczasowiczów ze sprzętu pływającego (kajaki, rowery wodne) przyczynia się do niszczenia roślin pływających i zanurzonych. Prawdopodobnie z tego powodu fitocenozy z udziałem hydrofitów grupują się głównie w części zachodniej i południowej rezerwatu, gdzie rzadziej docierają wczasowicze. Rozwiązaniem tego problemu byłoby wytyczenie strefy dostępnej dla rekreacji. Poważne zagrożenie stanowi także wykorzystywanie fragmentów południowego brzegu stawu przez wędkarzy, ponieważ m.in. wydeptując w rezerwacie ścieżki niszczą roślinność torfowiskową.

Zygmunt Kącki, Zygmunt Dajdok

PIŚMIENNICTWO

Michalak S. 1971. *Rezerwaty przyrody na Opolszczyźnie*. WOIT, Opole.

Sendek A. 1970. *Rezerwat „Smolnik” w Szumiradzie*. Głos Olesna 5.

Ślodziak K. 1989. *Roślinność stawu rezerwatu „Smolnik” w Szumiradzie*. Prace OTPN 27.

Zarzycki K., Wojewoda W., Heinrich Z., Szelaąg Z. 1992. *Czerwona lista roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce*. W: *Lista roślin zagrożonych w Polsce*. Wyd. 2, Inst. Bot. im. W. Szafera, PAN, Kraków.

Chronione i rzadkie rośliny naczyniowe projektowanego rezerwatu ornitologicznego „Stawy Siedleckie”

Obiekt przyrodniczy „Stawy Siedleckie” położony jest w środkowej części Wysoczyzny Siedleckiej, w granicach administracyjnych miasta Siedlce. Obejmuje 11 zbiorników wodnych wraz z otaczającymi je łąkami i kępami zadrzewień, o łącznej powierzchni 230 ha, mających bardzo duże znaczenie dla awifauny. Stwierdzono tu ponad 120 gatunków ptaków, w tym wiele chronionych i rzadkich (Tabor 1994). Gnieźdzą się tu m.in.: perkoz rdzawoszyi *Podiceps griseogenus* i ausznik *P. nigricollis*, bąk *Botaurus stellaris*, bączek *Ixobrychus minutus*, krakwa *Anas strepera*, cyraneczka *A. crecca*, płaskonos *A. clypeata*, błotniak stawowy *Circus aeruginosus*, kureczka nakrapiana *Porzana porzana*, zielonka *P. parva*, brzęczka *Locustella luscinioides*, rokitniczka *Acrocephalus schoenobaenus*, wąsatka *Panurus biarmicus* czy remiz *Remiz pendulinus*. Z gatunków przelotnych na uwagę zasługują: kormoran czarny *Phalacrocorax carbo*, gęś zbożowa *Anser fabalis*, białoczelna *A. albifrons*, gęgawa *A. anser*, rożeniec *Anas acuta*, żuraw *Grus grus*, sieweczka rzeczna *Charadrius dubius* i obroźna *Ch. hiaticula*, biegus zmienny *Calidris alpina*, bata-

lion *Philomachus pugnax*, kszysk *Gallinago gallinago*, kwokacz *Tringa nebularia*, stalugwa *T. ochropus*.

Ze względu na wysoką rangę ornitologiczną oraz niewielką penetrację turystyczną zaproponowano utworzenie na tym terenie rezerwatu przyrody. Odpowiednią dokumentację złożono u Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody w Siedlcach.

Wzrost obiektu podnosi również bogaty świat roślin. Pierwsze doniesienia dotyczące flory naczyniowej tego terenu zawierały prace: Podbielkowskiego (1967), Jówki i Głowackiego (1976) oraz Zielińskiego (1986). Według ostatnich badań flora liczy ponad 360 gatunków roślin naczyniowych. Wśród nich znajduje się 14 gatunków objętych ochroną prawną i 20 gatunków lokalnie rzadkich.

Dużą osobliwością projektowanego rezerwatu jest 5 gatunków z rodziny storczykowatych. W zacienionych i wilgotnych zaroślach obficie występuje listera jajowata *Listera ovata* (ponad 800 okazów). Równie bogate są rosnące na wilgotnych łąkach populacje storczyków: krwistego *Dactylorhiza incarnata*, szerokolistnego *D. majalis* oraz znacznie rzadsze ich mieszańce. Na torfowisku niskim niewielką populację tworzy kruszczyk błotny *Epipactis palustris*, zaś w zadrzewieniach spotkać można rosnącego w skupieniach kruszczyka szerokolistnego *E. helleborine*.

Do gatunków objętych ochroną całkowitą, oprócz wspomnianych storczyków, należą: grązeł żółty *Nuphar lutea*, goździk pyszny *Dianthus superbus* i goryczka wąskolistna *Gentiana pneumonanthe*, która, stwierdzona tu po raz pierwszy 30 lat temu (Podbielkowski 1967), tworzy nadal liczną populację złożoną z prawie 500 okazów.

W projektowanym rezerwacie rośnie wiele gatunków związanych z siedliskiem wilgotnym. Są to: nasięźżał pospolity *Ophioglossum vulgatum*, konitrut błotny *Gratiola officinalis*, tojeść bukietowa *Lysimachia thyrsoiflora*, bobrek trójlistkowy *Menyanthes trifoliata*, siedmiopalecznik błotny *Comarum palustre*, dziewięciornik błotny *Parnassia palustris*, kozłek całolistny *Valeriana simplicifolia*, welnianki: wąskolistna *Eriophorum angustifolium* i szerokolistna *E. latifolium* oraz turzycy: Bueka *Carex buekii*, dwupienna *C. dioica*, Hartmanna *C. hartmannii*, gwiazdkowa *C. echinata* i sina *C. flacca*.

Silnie wypłycone stawy i oczka wodne stanowią doskonałe siedliska dla czermieni błotnej *Calla palustris*, włosienicznika wodnego *Ranunculus aquatilis*, okrzężnicy bagiennej *Hottonia palustris* czy łączenia baldaszkowatego *Butomus umbellatus*.

Na średnio wilgotnych i suchych łąkach spotkać można krwawnik wierzbolistny *Achillea salicifolia*, skalnicę ziarenkową *Saxifraga gra-*

* Informacje o stanowiskach roślin oznaczonych gwiazdką udostępni-li autorom: M. Wierzbą, P. Marciniuk i C. Wereszko.

nulata, oman wierzbolistny *Inula salicina*, chronioną częściowo centurię pospolitą *Centaurium erythraea* ssp. *erythraea* oraz rutewki: wąskolistną *Thalictrum lucidum* i żółtą *T. flavum*.

Godny podkreślenia jest fakt, że pięć występujących tu taksonów znajduje się na czerwonej liście roślin ginących i zagrożonych w skali Polski (Zarzycki, Szelaąg 1992). Są to: goździk pyszny, goryczka wąskolistna, kruszczyk błotny oraz turzycy: dwupienna i Bueka.

Wszystkie wymienione gatunki roślin wraz z ornitofauną świadczą o bogactwie projektowanego rezerwatu, określając jego wysoką wartość przyrodniczą. Obszar ten, położony w pobliżu dużego miasta ma ogromne znaczenie jako obiekt dydaktyczny zarówno dla studentów, jak i młodzieży szkolnej. Celowe wydaje się objęcie tego terenu ochroną prawną.

Autorzy składają podziękowania prof. drowi hab. Z. Głowackiemu za pomoc przy oznaczaniu trudniejszych taksonów.

Michał Falkowski, Krystyna Nowicka, Janusz Krechowski

PIŚMIENNICTWO

Jówko G., Głowacki Z. 1976. *Flora roślin naczyniowych gleb mokrych w najbliższych okolicach Siedlec*. Zesz. Nauk. WSP w Siedlcach 1: 95–120.

Podbielkowski Z. 1967. *Rzadsze rośliny naczyniowe województwa warszawskiego*. *Fragm. Flor. et Geob.* 23, 3: 323–325.

Tabor A. 1994. *Charakterystyka zgrupowań ptaków wodno-błotnych stawów siedleckich w cyklu rocznym*. Maszynopis, Katedra Ekologii i Ochrony Środowiska, WSRP Siedlce.

Zarzycki K., Szelaąg Z. 1992. *Czerwona lista roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce*. W: *Lista roślin zagrożonych w Polsce* (red. Zarzycki K., Wojewoda W., Heinrich Z.). Wyd. 2, Inst. Bot. im. W. Szafera, PAN, Kraków.

Zieliński S. 1985. *Flora stawów siedleckich*. Maszynopis, Zakład Botaniki, WSRP Siedlce.

Brzoza niska *Betula humilis* w rezerwacie przyrody „Zabrodzie”

Brzoza niska *Betula humilis* jest w Polsce gatunkiem reliktowym, należącym do rzadkości florystycznych. Spotkać ją można na rozproszonych stanowiskach w północnej i południowo-wschodniej części naszego kraju, na torfowiskach niskich i przejściowych. W przeszłości stosunko-